

TA'LIM VA SOG'LIQNI SAQLASHDA ADOLAT TAMOYILLARINI AMALGA OSHIRISH YO'LLARI

Sadullayeva Shaxnoza Bahodirovna

SamDChTI

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta'lim va sog'liqni saqlash sohalarida adolat tamoyillarini amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari va ahamiyati tahlil qilingan. Yangi O'zbekiston sharoitida inson qadri va huquqlarini himoya qilish hamda qonun ustuvorligini ta'minlashga qaratilgan islohotlarning dolzarbligi yoritilgan.

Аннотация. В данной статье проанализированы основные направления и значение реализации принципов справедливости в сферах образования и здравоохранения. Освещена актуальность реформ, направленных на защиту человеческого достоинства и прав, а также обеспечение верховенства закона в условиях Нового Узбекистана.

Summary. This article analyzes the main directions and significance of implementing the principles of justice in the fields of education and healthcare. The relevance of reforms aimed at protecting human dignity and rights, as well as ensuring the rule of law in the context of New Uzbekistan, is highlighted.

Kalit so'zlar. Adolat, ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy adolat, qonun ustuvorligi, inson qadri, huquqlar, demokratik davlat, ochiq jamiyat, islohotlar, Yangi O'zbekiston.

Ключевые слова. Справедливость, образование, здравоохранение, социальная справедливость, верховенство закона, человеческое достоинство, права, демократическое государство, открытое общество, реформы, Новый Узбекистан.

Keywords. Justice, education, healthcare, social justice, rule of law, human dignity, rights, democratic state, open society, reforms, New Uzbekistan.

Kirish. Davlat va fuqarolik jamiyatini barpo etishni tubdan takomillashtirish, qonun va adolat ustuvorligini ta'minlash, iqtisodiyotni liberallashtirish, ijtimoiy sohani har tomonlama rivojlantirish borasida jadal suratlarda katta amaliy ishlar amalga oshirildi. Ushbu jarayonlarda jamiyat hayotining barcha sohalarida ijtimoiy adolat tamoyillarini qaror toptirish davlatimizning bosh maqsadi bo'lib hisoblanadi. So'nggi yillarda mamlakatimizda huquqiy, dunyoviy, demokratik va ijtimoiy davlat – Yangi O'zbekistonni barpo etish siyosati qat'iy davom ettirilmoqda. Xususan, erkin demokratik davlat, ochiq fuqarolik jamiyati rivojlantirish borasida keng ko'lamli islohotlarning fundamental asosini “inson qadri uchun” degan tamoyil tashkil etmoqda. Ushbu izchil islohotlar jarayonida inson qadr-qimmatini va huquqlarini himoya qilish,

jamiyatda qonun ustuvorligini ta'minlashga qaratilayotgan ulkan e'tibor mazkur g'oyani ro'yobga chiqarishda muhim dasturulamal bo'lib xizmat qilmoqda.

Barchamizga ma'lumki, 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan vazifalar tizimli amalga oshirilmoqda. Ta'lim tizimini isloh qilish, mehnat bozori talablariga mos yuqori malakali kadrlarni tayyorlash borasida ham ko'plab o'zgarishlarni kuzatish mumkin.

Barchamizga ma'lumki, 2017-2021 yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasida belgilangan vazifalar tizimli amalga oshirilmoqda. Ta'lim tizimini isloh qilish, mehnat bozori talablariga mos yuqori malakali kadrlarni tayyorlash borasida ham ko'plab o'zgarishlarni kuzatish mumkin. Zotan, ta'limga investitsiya kiritish – bu kelajakka sarmoya kiritish, xalq farovonligi, davlatning raqobatdoshligini ta'minlashdir. Shu bois biz uzluksiz ta'lim tizimini muntazam takomillashtirish, sifatli ta'lim-tarbiya berish, yuqori malakali kadrlarni tayyorlash tarafdorimiz. Biz bundan keyin ham maktabgacha ta'lim tizimini salmoqli kengaytirish va ularda bolalarning intellektual, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun shart-sharoitlarni yaxshilash, bolalarni maktabgacha ta'limga qamrab olishni sezilarli ravishda oshirish borasidagi sa'y-harakatlarni davom ettiramiz. Ijtimoiy adolat – bu siyosiy qarashlari, jinsi, millati, tili va diniy e'tiqodidan qat'i nazar, qonun oldida barcha fuqarolarning tengligini ta'minlashdir. Bu – ta'lim, tibbiyot va boshqa sohalaridagi imkoniyatlar tengligidir. Ana shu ezgu maqsad va faoliyatni amalga oshirishda adolat mezonlari asosida qator ustuvor vazifalarni amalga oshirishni ilgari suramiz. Budget sohasi xodimlari uchun budgetdan tashqari mablag'lar hisobidan idoraviy uy-joylarning qurilish hajmini kengaytirish, qurilayotgan uy-joylarning sifatini oshirish, aholini ish bilan band etish, yangi ish o'rinlari yaratish, ishsizlikka qarshi kurashish masalalariga ham alohida e'tibor qaratganmiz.

Ushbu munosabatlar e'tiqod, tan olish, do'stlik, tenglik, tanlash erkinligi va erishilgan kelishuvlarni amalga oshirishning ajralmasligiga asoslanadi. Bunday munosabatlarning rasmiy jihatlarini norasmiy munosabatlardan aniq ustundir va bu ma'lum darajada shaxsiy hamdardliklarni chetlab o'tib, o'zaro munosabatlarni soddalashtiradi. Ushbu qonunchilik normalariga rioya qilishdir.

Tibbiyotda ijtimoiy adolatning asosiy rolini ko'proq jamoat xayriya ordeni ostidagi kasalxonalar o'ynadi. Ko'pgina kambag'al va boy bemorlar kichik to'lov evaziga bepul davolandilar va mavjud bo'lganda. Mamlakatda sog'liqni saqlashni rivojlantirishda muhim o'rinni qishloqlarda aholining ko'p qismini davolashni ta'minlagan zemstvo kasalxonalari egalladi. Ushbu taqsimot, aslida, fuqarolarga bepul tibbiy yordam ko'rsatishning davlat kafolatlari dasturi doirasida pullik va bepul xizmatlar ko'rsatish nuqtai nazaridan davlat va shahar shifoxonalarida tibbiy yordamning amaldagi tarkibiga mos keladi. Ushbu qonunda belgilangan miqdorda

bepul tibbiy yordam olingan taqdirdagina pullik yordam ko'rsatilishi mumkinligi belgilab qo'yilgan.

Adolat qoidalarini amalga oshirish zamonaviy jamiyatni, shu jumladan sog'liqni saqlash sohasidagi ishlarni o'rganishga qiziqish ortib bormoqda. Bir tomondan, aholi kerakli darajada sifatli tibbiy yordam olishni istasa, ikkinchi tomondan, davlat sog'liqni saqlashga ajratilayotgan mablag'ni sezilarli darajada qisqartirdi. Tibbiyot xodimlarining shtatlari ham qisqarmoqda, qolgan xodimlarning ish yuki ko'paymoqda, bemorni ko'rishga ajratiladigan vaqt qisqarmoqda. O'zbekistonda Sog'liqni saqlash vazirligining standart sanoat vaqt standartlarini tasdiqlash to'g'risidagi buyrug'i loyihasiga ko'ra, zarur hujjatlarni to'ldirishni hisobga olgan holda birinchi uchrashuv vaqti 15 minut bo'lishi kerak. Ammo "Salomatlik" Mustaqil Monitoring Jamg'armasi tomonidan o'tkazilgan so'rovga asoslanib, tibbiyot xodimlarining aksariyati (61%) pediatr va terapevt bilan uchrashuv 15 daqiqadan yarim soatgacha davom etishi kerak, deb hisoblashadi.

Bugungi kunda mamlakatda ijtimoiy faollikni o'rganishning muhim usullari vaziyatni yaxshilash variantlari sifatida turli ijtimoiy guruhlarining ijtimoiy faoliyatga munosabati, shuningdek, ijtimoiy faoliyatning ma'lum bir shaklining afzalligi hisoblanadi.

Bugungi kunda tibbiyotda odil sudlovga yondashuvlar aholining asosiy huquqlarini, tenglik prinsipining imtiyozli kafolatini, sog'liqni saqlashni qo'llab-quvvatlash va tuzatishda davlat rolini saqlab qolishni hisobga oluvchi adolatning bag'rikeng g'oyalariga qaratilgan.

Tibbiyotda har doim va bugungi kungacha juda muhim muammo - adolat muammosi. Adolat muammosi nafaqat tibbiyot xodimlariga, balki har qanday shaxsga ham taalluqlidir, shuning uchun ushbu mavzu bo'yicha muhokama har birimizni tashvishga solishi kerak. Bugungi kunga qadar adolat kontseptsiyasiga ma'lum falsafiy yondashuvlar ishlab chiqilgan, ammo shunga qaramay, jamiyatning turli sohalarida innovatsion jarayonlar tufayli ushbu atamaning aniqroq ta'rifi uchun munozaralar mavjud.

Sog'liqni saqlashdagi ijtimoiy adolatning falsafiy g'oyalari Rossiya jamiyati, tibbiyot hamjamiyati va tibbiyot sohasidagi davlat siyosati tomonidan qo'llab-quvvatlandi. Bir qator ob'ektiv va sub'ektiv sabablar (mamlakatning ulkan hududi, shifokorlar bilimining pastligi, tibbiyotni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanmasligi va boshqalar) mamlakatimizda sog'liqni saqlashni yaxshilashning boshqa nazariy va amaliy usullarini izlashga yo'naltirilgan.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib shuni aytish mumkinki, yurtimizda ta'lim va sog'liqni saqlashda adolat tamoyillarini amalga oshirish yo'llar samaradorligini oshirish yo'li bilan aniq-tizimli yondashuvlar orqali amalga oshirilishi maqsadga muvofiq hisoblanadi. K

Bugungi kunda tibbiyotda odil sudlovga yondashuvlar aholining asosiy huquqlarini, tenglik prinsipining imtiyozli kafolatini, sogʻliqni saqlashni qoʻllab-quvvatlash va tuzatishda davlat rolini saqlab qolishni hisobga oluvchi adolatning bagʻrikeng gʻoyalariga qaratilgan. Tibbiyotda har doim va bugungi kungacha juda muhim muammo - adolat muammosi. Adolat muammosi nafaqat tibbiyot xodimlariga, balki har qanday shaxsga ham taalluqlidir, shuning uchun ushbu mavzu bo'yicha muhokama har birimizni tashvishga solishi kerak. Bugungi kunga qadar adolat kontseptsiyasiga ma'lum falsafiy yondashuvlar ishlab chiqilgan,

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. Аймалетдинов Т.А. Моженкова Елена Михайловна Угрозы принципам социальной справедливости в российской системе здравоохранения // Мониторинг. - 2015. - №6 (130). -С.67-78.
2. Shavkat Mirziyoyev "YANGI O'ZBEKISTON STRATEGIYASI".- Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti. 2021. 464 bet
3. Podosinnikov E. Yu. Mutilina K. O. Mintaqaviy ijtimoiy-iqtisodiy siyosatning nazariy va uslubiy asoslari // Qrimning ilmiy xabarnomasi. - 2016 yil - 3-son (3). - B.1-9.
4. Сахарова Л. Г., Гвоздецкий О. Е., Слотин В. Е. Развитие идеи социальной справедливости в российской медицине: история и современность // Вятский медицинский вестник. - 2012. - №3. -С.71-76.
5. Artemov V. A. Mintaqaning ijtimoiy sohasiga investitsiyalarni moliyalashtirish samaradorligini baholash metodologiyasi // Ilmiy eslatmalar. Kursk davlat universitetining elektron ilmiy jurnali. -2015 yil. - № 2 (18). - B.90-96.